

BİR CACABEY MEDRESESİ KİTABESİ

Ord. Prof. Dr. AYDIN SAYILI

İslâm Dünyasında rasathaneler konusundaki kitabımda Kırşehir'deki Cacabey Medresesinin minaresinin kaidesinde bulunan kitabeyi söz konusu etmiştim. Bu kitabe üzerindeki beyit daha önce okunamamış olduğundan,¹ çözülmesi ümidiyle bunun aşağıda sunulan fotoğrafını temin ederek muhtelif kimselere göstermiş ve kendim de zaman zaman okuma teşebbüsünde bulunmuştum. Hiç olmazsa başlangıçta, bu kitabe ile özellikle ilgilenmemin sebebi, bazı mahallî rivayetlere göre Medresenin astronomi ile ve diğer aklı ilimlerle ilişkisini ortaya koymakta olduğu yolundaki bir iddiadan da kuvvet almaktaydı.

Kitabeyi okuma teşebbüsleri ilkin semere vermemiş, sonunda sayın Kemal Edib Kürkçüoğlu bunu bir yazma yardımıyla okumaya muvaffak olmuştur. Kitabenin böylece tesbit edilmiş olan metnini yukarıda söz konusu ettiğim kitabımda yayınlamış bulunuyorum.² Fakat bu kitabın neşri sırasında konuyla ilgili tevsik edici belgeleri bulamamış ve şahitlerini gösterememiş olduğumdan, burada bu noksanı tamamlamak istiyorum.

Kitabenin okunması, aynı beytin Adana'lı Âlî'nin *Münşeât*'ında bulunması sayesinde mümkün olmuştur. Tavil bahrindeki bu beyit şöyledir :

وهذا دعاءٌ قد تلقَّيه ربنا
بحسن قبولٍ قبلَ أنْ يُرْفَعَ الصوتُ

Türkçe tercümesi şu şekilde yapılabilir : “Ey Tanrım, sahibini (Medresenin kurucusunu) bağışla. Bu bir duadır ve şüphesiz Tanrımız bu duayı ses daha yükselmeden (üst feleklere erişmeden) hüsnü kabulle telâkki edecektir.”

Bu beyit *Münşeât*'ta Kırım Hanı Gazi Giray'a Bosna Beylerbeyi Derviş Paşa tarafından yazılmış olan bir mektubun sonunda yer almaktadır. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kitaplığında Âlî'nin *Münşeât*'ının 38718 numarada kayıtlı bir yazma nüshası bulunmaktadır. Söz konusu beyit bu yazmada varak 64a'dadır.

¹ Bk., Aydın Sayılı, *The Observatory in Islam*, Ankara 1960, s. 254 ve not 76.

² Bk., aynı eser, s. 254, not 77.

Cacabey Medresesi minaresinin kaidesindeki manzum kitabe.

